

Franck Bouysse o la baixada als inferns del món rural

La poderosíssima narrativa del novel·lista Franck Bouysse (Briva la Galharda, França, 1965) arriba en allau a través de les traduccions al català de dues editorials: Periscopi ('Nascut de cap dona') i Alrevés/Crims.cat ('El diable no viu a l'infern'), que també edita versió en castellà d'aquesta novel·la com Anagrama ho fa de la primera. La primera novel·la ha estat Premi dels Llibreters Francesos 2019 i la segona, Premi SNCF du Polar 2017. Dues joies literàries inquietants.

Per Àlex Milian / @alexmilianbeser

No són *thrillers* tot i que poden provocar malsons. No són novel·la negra per molt que guarden un misteri i hagin estat presentades aprofitant l'última setmana BCNegra. No hi ha detectius ni investigacions obertes, ni ciutat. No hi ha ni un poble petit amb assassinat. Però hi ha molta mort planant sobre les seues pàgines i molta violència soterrada —poques vegades explícita. Hi ha un entorn rural hostil, una climatologia a voltes infernal, un bosc amenaçador i una humanitat en gran mesura deshumanitzada.

Les novel·les de Bouysse són literatura de la bona, escrita amb estil, estructurada amb risc i construïda sobre les tenebres d'una infància en el camp. O això suggereix el seu autor quan explica que creu que totes les obres artístiques surten d'aquella etapa infantil, de les obsessions i passions dels primers anys.

El mateix Bouysse ho explicava fa unes setmanes en roda de premsa a Barcelona: "Crec

que els llibres els duc a dins. Jo no em planifico ni em faig un esquema previ. El llibre esdevé quan ell decideix existir. Quan de sobte arriba una emoció o alguna cosa que has percebut o viscut durant la teva infància que et permet escriure el llibre".

Aquesta reflexió provoca un calfred quan s'han llegit les seves obres, carregades d'una maldat tel·lúrica, tan natural com la fam dels vedells, el nervi dels cavalls o la fredor de la neu. A les novel·les de Bouysse ara traduïdes al català — *Nascut de cap dona* (Periscopi, 2022) i *El diable no viu a l'infern* (Crims.cat, 2022)—, el mal s'intueix, s'ensuma, fins que esclata.

Les dues novel·les tenen molts punts en connexió però són dues obres independents i totalment diferents, a banda d'aquest entorn rural infernal i un estil literari que les fa branques d'un mateix arbre, com suggeria Bouysse: "Crec que les obres són com un arbre. Crec que el tronc és la infantesa i tot el que et passa després, a mesura que vas creixent, va agafant diferents formes. Quan l'arbre és petit no saps si creixerà una branca cap amunt o cap avall; si hi haurà branques que es faran grans o d'altres que aturaran el seu creixement".

El camp no és un paradís

El diable no viu a l'infern té una estructura senzilla, sense salts temporals, una sola veu narrativa —fins al final— i dos personatges molt protagonistes (Gus i Abel) enmig d'una natura que la neu ha fet encara més hostil. Les relacions entre dos veïns que viuen sols, cadascú en la seva masia, i allunyats de tots i de tot, esdevenen cada vegada més tenses com a conseqüència de fets inexplicables —un atac al gos d'un d'ells, unes estranyes →

→ empremtes— i insalvables silencis sobre antigues enemistats familiars.

Maria Llopis tradueix amb eficàcia aquesta història plena de malfiances entre dos personatges que, de bon començament, es presenten com a genuïnament bons. D'aquí que el lector no deixi d'interrogar-se quin és l'origen del mal. I és que *El diable no viu a l'infern*, com diu el títol català —ben triat com a alternativa a la complexitat de l'original *Grossir le ciel*.

Nascut de cap dona, en canvi, té una estructura molt complexa, que alterna les veus narradores i juga amb temps diferents. És una novel·la que arrisca més amb la forma, però Bouysse assumeix el repte amb tanta fermesa narrativa que la força de la història no se'n ressent sinó que guanya en interès a cada pàgina. Pocs autors actuals saben transmetre un nivell de maldat i violència amb tanta intensitat com ho fa Bouysse a *Nascut de cap dona*. Poques vegades la violència desperta tan rebuig com l'escena de la farga d'aquesta novel·la i gairebé mai una escena tan violenta està tan plena de bona literatura (res a veure amb subproductes comercials de violència gratuïta sota pseudònim atractiu).

Nascut de cap dona és, bàsicament, la història d'una noia (Rose) que és venuda pel seu pare a un home que viu pràcticament sol en una propietat agrícola aïllada al camp. Situada a França en una època indeterminada entre finals del segle XIX i començament del XX, la novel·la no segueix els patrons gòtics als quals remetent l'argument i l'ambientació —una enorme casa pairal abandonada. En aquesta novel·la no hi ha espai per a les estovalles impol·lutes ni els sopars d'ètiqueta, com a les novel·les de Daphne du Maurier (*Rebeca*, *La meva cosina Rachel*) ni racons per la cultura o la ciència com al *Dràcula* de Stoker o al *Frankenstein* de Mary Shelley. A l'escenari de *Nascut de cap dona* hi ha misèria, maldat, covardia i complicitats culpables. I la protagonista, Rose, ho té tot a la contra per sortir-se'n. Aparentment.

Bouysse explica que la primera idea de *Nascut de cap dona* li va nèixer espontàniament: “Em vaig deixar travessar per l'emoció. Vaig passar per un bosc de la meva infantesa, vaig trobar un monestir, que existia ja, i vaig sentir una olor de rosa. Quan vaig arribar a casa, vaig escriure una frase que era, si fa no fa: ‘Em dic Rose i aquest és el

meu nom.’ Per què vaig escriure aquesta frase? Ni idea. L'única cosa que tenia clara sobre la història en aquell moment és que la Rose havia estat venuda pel seu pare”.

Anna Casassas signa una traducció admirable que no entrebanca mai el frenètic ritme narratiu de Bouysse, una meravella que burxa una altra vegada en els límits de la maldat. I de la resistència. A diferència d'*El diable no viu a l'infern*, aquí la natura és amenaçant, però mai arriba a ser tan hostil com la humanitat. En aquest cas, els animals més agressius són els ensinistrats per l'home i, tot i això, mai arriben a ser tan violents com el seu ensinistrador.

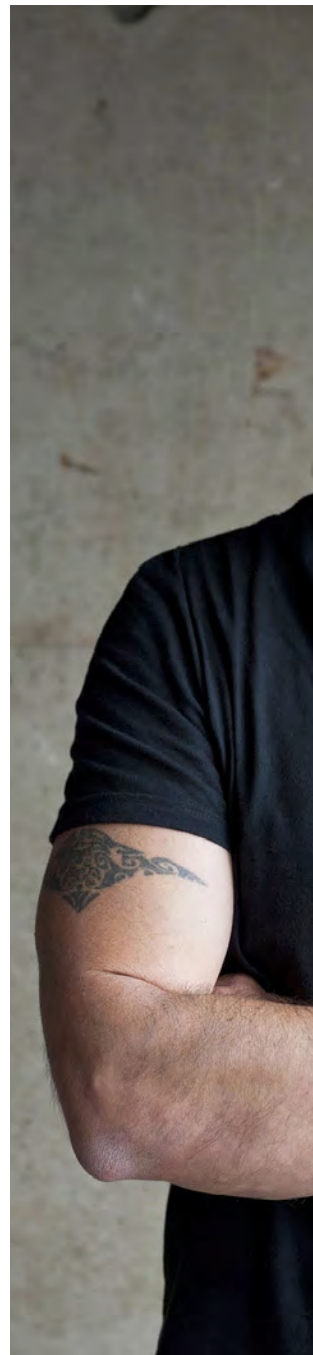
Nascut de cap dona és d'una bellesa esborronadora. Bouysse retrata uns personatges molt ben definits, més que creïbles en la seva malícia o la seva ingenuïtat, i, a diferència d'*El diable...*, hi deixa una llum tènue al fons del passadís perquè el lector no perdi l'esperança. I, com a *El diable...*, aconsegueix un final sorprenent.

Això és marca de la casa. Bouysse explica que les seves primeres lectures “van ser Dumas, Verne, Conan Doyle o Stevenson”, i després ha llegit amb passió “Faulkner, Dostoievski, Mallarmé o Shakespeare”. Diu que, en les primeres lectures, s'ha de buscar la seva voluntat de sorprendre, i, en les segones, la d'impactar amb l'estil: “Sempre m'ha agradat molt sentir sorpresa a l'hora de llegir i aquest sentiment de sorpresa és la llavor del que, per mi, és l'escriptura. El que volia és reconciliar el pòsit d'aquelles novel·les amb aquest estil que diuen que tinc, que és com una mica esquerp i una mica dur”.

Bouysse creu que l'escriptor “ha de saber absentar-se” i ho explica: “Vull dir que no és l'escriptor qui escriu els personatges sinó que ha de deixar lloc als personatges perquè ells puguin escriure la seva pròpia història. A Rose li he deixat la meua mà. Pot semblar una mica boig però és així”.

L'autor fa referència a un dels jocs de narradors que fa a *Nascut de cap dona*: Un personatge troba un manuscrit escrit per una interna d'un psiquiàtric sobre la seva vida, que és la història de Rose contada en primera persona.

L'estil de Bouysse, en coherència amb les seves històries, està arrapat a la terra, a la natura. Com aquesta metàfora d'*El diable no viu a l'infern* sobre els ulls de la seva àvia: “Quan va morir estava gairebé cega. Els seus ulls s'assemblaven

les meves obres. Perquè, quan entens d'una manera íntima i profunda la relació amb aquesta cadena vital d'adones que tot està al mateix nivell (els minerals, els animals i les persones): que un mineral pot esdevenir orgànic i que una cosa orgànica pot acabar esdevenint mineral. Aquesta natura em serveix com a suport i a més em transporta”.

Bouysse explica, amb un paral·lelisme, que el seu desig últim és retre homenatge a la terra: “El fotògraf nord-americà Edward Sheriff Curtis, intuïnt que els indis nord-americans anaven a desaparèixer, es va passar vint-i-cinc anys fotografiant-los en les seves reserves, en la seva posició autèntica i digna. Moltes de les fotos que ens han arribat dels natius nord-americans són seves. El meu llibre [*El diable no viu a l'infern*] és una mena d'homenatge a aquest món que també desapareix. A França, aquest entorn rural que jo descriu s'està convertint en una mena de reserva com la dels indis americans”.

«El meu pare no es va extasiar mai davant d'una papallona», diu Bouysse per explicar la noció de bellesa del món rural

Afegeix que “la gent de la terra són poetes sense saber-ho. No cal recitar versos per ser poeta. Es pot ser poeta guardant el ramat o tallant gespa. Vaig intentar transmetre aquesta poesia creant una mena de simbiosi amb el medi ambient”.

La raó última d'aquesta voluntat és a la infantesa, és clar. Bouysse es va criar en un entorn rural: “Vinc d'allà, és on he crescut. Però, quan dic que vinc d'allà, no vull dir ben bé un lloc geogràfic; parlo de la terra, del sol, de la gent que hi viu. Des de petit he estat un gran observador, però he necessitat temps per expressar el que necessitava expressar”. L'escriptor creu que per això ha començat a escriure —i a publicar— més tard que uns altres escriptors: “Perquè no volia traïr, no tant traïr les persones com l'entorn; un entorn que he estimat molt, però que també he maleït. Les persones i la natura incorporen una noció de bellesa que, per a la gent que viu de la terra, no existeix. Això es veu molt clar a *El diable no viu a l'infern*. El meu pare no es va extasiar mai davant de la bellesa d'una papallona. Per a ell la bellesa de les coses depenia sempre de la bellesa del treball. Les emocions no hi pintaven res. Això és una cosa que jo estimava i alhora no acabava de païr, i vaig intentar copsar com es podien dirimir aquestes dues visions”.

Benvinguts els seus esforços i els seus malsons. I que en vinguen molts més. ●

als d'una granota quan està a punt de llançar-se a l'aigua”.

Aquesta descripció del tel de les cataractes amb la tercera parpella de la granota (membrana nictitant) podria semblar la pròpia d'un escriptor que, com ell, va estudiar biologia abans de dedicar-se a l'escriptura, però ell ho desmenteix: “Tot ve de més lluny. El meu pare em va ensenyar el nom de les plantes, els ocells i els arbres. No pots dir que un ocell és un ocell. Has de dir que és un pit-roig, per exemple. I aquest gust ja ve de tota aquesta època i la natura està personificada en